

Asian käsittely vakuutusosikeudessa

Vakuutusosikeus on riippumaton ja puolueeton erityistuomioistuim, jossa käsitellään erilaisia toimeentuloturva-asioita. Käsiteltävät asiat koskevat muun muassa henkilön oikeutta työeläkkeeseen, kansaneläkkeeseen, työtömyysetuuteen, palkkaturvaan, asumistukeen, opintotukeen, Kansaneläkelaitoksen maksamiin vammaisetuuksiin, sairausvakuutuslain mukaisiin korvauksiin, kuntoutukseen sekä oikeutta korvaukseen työtapaturman, ammattitaudin, rikosvahingon, sotilasvamman tai sotilastapaturman perusteella.

Vakuutusosikeuden toimintaa johtaa ylituomari. Vakuutusosikeus on jakaantunut kolmeen osastoon ja sen lainkäyttöhenkilökuntaan kuuluvat ylituomari, osaston johtajat ja vakuutusosikeustuomarit sekä asessorit ja vakuutusosikeuden esittelijät. Laissa säädettyissä tilanteissa asian ratkaisuun osallistuvat myös valtioneuvoston määräämät päätoiminen yllääkäri ja sivutoimiset jäsenet, joita ovat lääkärijäsenet, työoloja ja yritystoimintaa tuntevat jäsenet sekä sotilasvamman-asioita tuntevat jäsenet. Vakuutusosikeudessa on lisäksi asiantuntijalääkäreitä, joilta vakuutusosikeus pyytää tarvittaessa asiantuntijalausunnon. Lausunnon antaja ei osallistu jäsenenä asian ratkaisemiseen.

Asian käsittelyvaiheet

Asia kirjataan vireille tulleeaksi vakuutusosikeuden kirjaamossa. Tämän jälkeen notaari suorittaa asian esivalmistelun. Valmistellut asiat jaetaan esittelijälle pääsääntöisesti vireilletuloajan mukaisessa järjestyksessä. Esittelijä laatii asiakirja-aineiston perusteella esittelymuistion sekä päätösluonnoksen. Oikeuden jäsenet perehtyvät tämän jälkeen asiaan kukin vuorollaan. Kun ratkaisukokoonpanon puheenjohtaja katsoo, että asia on ratkaistavissa, hän määrää sen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

Ratkaisukokoonpanot

Asian ratkaisemiseen osallistuu asiaryhmästä ja -lajista riippuen yksi, kaksi, kolme tai viisi jäsentä. Mikäli lääketieteellinen selvitys voi vaikuttaa asian ratkaisuun, ratkaisukokoonpanoon kuuluu myös lääkärijäsen. Työeläke-, tapaturmavakuutus-, työttömyysturva-, palkkaturva- ja sotilasvamman-asioiden ratkaisemiseen osallistuu myös kaksi valtioneuvoston määräämää sivutoimista jäsentä.

Vakuutusoikeuden päätös

Vakuutusoikeus antaa asiassa kirjallisen päätöksen, joka toimitetaan asianosaisille tai heidän mahdollisille asiamiehilleen. Vakuutusoikeuden päätöksen sisällöstä ei anneta tietoa ennen päätösasiakirjojen lähettämistä. Päätösasiakirjat lähetetään yleensä kuukauden kuluessa asian ratkaisemisesta.

Käsittelyaikaan vaikuttavia tekijöitä

Asiat käsitellään vakuutusoikeudessa pääsääntöisesti niiden saapumisjärjestyksessä. Asian monimutkaisuus, oikeudenkäyntiaineiston laajuus tai runsas lisäselvityksen toimittaminen saattaa kuitenkin johtaa tästä poikkeavaan käsittelyjärjestykseen.

Suullinen käsittely

Oikeudenkäynti vakuutusoikeudessa on pääsääntöisesti kirjallista. Vakuutusoikeus voi kuitenkin toimittaa suullisen käsittelyn joko muutoksenhakijan pyynnöstä tai myös omasta aloitteestaan asian selvittämiseksi. Suullisessa käsittelyssä voidaan kuulla muutoksenhakijaa, vastapuolena olevaa yhtiötä tai laitosta, todistajia ja asiantuntijoita sekä vastaanottaa muuta selvitystä. Vakuutusoikeuden lääkärijäsen ei suorita muutoksenhakijalle lääkärintarkastusta suullisen käsittelyn yhteydessä eikä missään muussakaan tilanteessa.

Lisäselvityksen toimittaminen ja tiedoksiantaminen

Vakuutusoikeudessa käsiteltävään asiaan on mahdollista toimittaa uutta selvitystä muutoksenhakijakirjelmän liitteenä ja myöhemminkin. On suositeltavaa, että lisäselvitys toimitetaan mahdollisimman pian asian vireilletulon jälkeen. Mikäli selvitystä tullaan toimittamaan myöhemmin, siitä pyydetään ilmoittamaan kirjallisesti. Lisäselvityksen toimittaminen etenkin odotettavissa olevan käsittelyajan loppupuolella saattaa pidentää käsittelyaikaa, jos vakuutusoikeus joutuu sen johdosta kuulemaan vastapuolena olevaa tahoa ja sen jälkeen vielä muutoksenhakijaa. Vakuutusoikeus voi tarvittaessa hankkia omasta aloitteestaan lisäselvitystä asianosaisilta tai esimerkiksi

muilta viranomaisilta. Vakuutusosoikeus voi jättää selvityksen huomioon ottamatta, jos selvitys saapuu vakuutusosoikeuteen asian ratkaisupäivänä tai sen jälkeen. Tällöin selvitys palautetaan sen lähettäjälle. Vakuutusosoikeudelle toimitetusta lisäselvityksestä varataan asianosaisille tilaisuus tutustua siihen ja antaa sen johdosta kirjallinen selityksensä.

Oikeudenkäyntikulut vakuutusosoikeudessa

Oikeudenkäyntimaksut

Oikeudenkäynti vakuutusosoikeudessa on maksutonta kaikissa ennen 1.1.2016 vireille tulleissa asioissa.

Vuoden 2016 alussa voimaan tulleen tuomioistuinmaksulain mukaisesti osassa 1.1.2016 alkaen vireille tulleista asioista peritään vakuutusosoikeudessa oikeudenkäyntimaksu asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä. Maksuvelvollinen on tällöin asian vireillepanija.

Yksityishenkilöltä perittävä oikeudenkäyntimaksu valitusasioissa on 260 euroa. Yksityishenkilön vireille panemat valitusasiat käsitellään kuitenkin maksutta, jos asia koskee oikeutta etuuteen, etuuden suuruutta tai etuuden taakaisinperintää. Yksityishenkilöille maksullisia olisivat asiat, joissa ei ole kysymys heidän välittömästä etuudestaan. Sellaisia olisivat esimerkiksi vakuuttamisvelvollisuutta, vakuutusmaksun perusteita, vakuutusmaksun suuruutta tai sen maksuunpanoa koskevat asiat. Kun yksityishenkilö valittaa työnantajan, yrittäjän tai ammatin- taikka elinkeinonharjoittajan ominaisuudessa, ei kyse ole välittömästä etuudesta, joten tällöin peritään oikeudenkäyntimaksu.

Päätöksen poistamista koskevissa yksityishenkilön vireille panemissa asioissa peritään oikeudenkäyntimaksuna 260 euroa.

Etuslaitoksilta, kuten Kansaneläkelaitokselta, työeläkelaitoksilta, vakuutusyhtiöiltä ja työttömyyskassoilta, yhteisöiltä ja muilta työnantajilta kuin yksityishenkilöiltä peritään heidän vireille panemiensa valitus- ja poistoasioiden käsittelystä oikeudenkäyntimaksuna 510 euroa.

Oikeudenkäyntimaksu peritään jälkikäteen. Maksu peritään, vaikka valitus tai poistohakemus peruutettaisiin. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä vakuutusosoikeudessa tilanteissa, joissa

1. vakuutusosoikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi,
2. poistohakemus hyväksytään,
3. asiaratkaisua osaksikaan antamatta muutoksenhakuasia siirretään alemmalle viranomaiselle käsiteltäväksi,

4. asiaratkaisua osaksikaan antamatta asia siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle,
5. asiassa esitetään oikeusapulain nojalla määräytyvä vapautuminen käsittelymaksuista tai
6. käsittely on muualla laissa säädetty maksuttomaksi.

Vakuutusosoikeus voi yksittäistapauksessa määrätä, ettei tuomioistuinnak-
sua peritä, jos maksun periminen olisi ilmeisen kohtuutonta.

Muut oikeudenkäyntikulut

Jos muutoksenhakija käyttää asiamiestä tai avustajaa, hän on velvollinen maksamaan tälle palkkion. Vastapuolena oleva laitos voidaan vaatimukses-
ta velvoittaa korvaamaan muutoksenhakijalle asiassa aiheutuneet oikeu-
denkäyntikulut, jos muutoksenhakijan asiassa esittämät vaatimukset hyväk-
sytään.

Oikeusapu

Henkilölle voidaan muun muassa taloudellista asemaa koskevien edellytys-
ten täytyessä myöntää oikeusapua vakuutusosoikeudessa käsiteltävää asiaa
varten. Tällöin oikeudenkäyntikulut maksetaan valtion varoista joko koko-
naisuudessaan tai osittain. Oikeusapua haetaan oikeusaputoimistolta.

Lisätietoa vakuutusosoikeuden verkkosivuilla

Lisätietoa vakuutusosoikeuden toiminnasta löytyy vakuutusosoikeuden verkkosi-
vuilta osoitteessa www.vakuutusosoikeus.fi/

Vakuutusosoikeuden yhteystiedot

Postiosoite: PL 1005, 00521 Helsinki

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, Itä-Pasila, Helsinki

Puhelinvaihe 029 564 3200

Kirjaamo 029 564 3210

Telekopio 029 564 3100

Sähköposti: vakuutusosoikeus@oikeus.fi

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>